

ljenje, dokler ne dobita pravega zaslužka. Zato morata priti v nedeljo v župno cerkev in pripeljati seboj tudi mladega Johna.

„A nimamo denarja za praznično obleko.“

„Tudi taka lahko prideta. Dobita potem nakaznico za obleko.“ In dal jima je nekaj nakaznic na čaj in kruh, za katere dobita hrane v prodajalni na društven račun.

Začuden sta gledali ženski, kajti nikdar jima še ni nihče dal kaj zastonj.

„Thank you, thank you“, je rekla starka, hči pa si je zakrivala lica.

„Woe, woe“, je stokal otrok v cunjah.

Stopila sva po stopnicah doli. Na ulici se je nabiralo vedno več ljudi, ki so prihajali od dela, in začelo se je mračiti.

„Glej te stotisoče!“ reče Patrick. „Kdo bo nasitil vso to revščino? Mi imamo samo ljubezen, ki je revna, a edino le pravica more ustvariti razmere, v katerih se to izgubljenost ljudstvo reši propada. Kje je pravica? Smrt, lakota in pohotnost vlada med

množicami ter jih pehajo v grob in pogubo!“

Šla sva molče naprej po ulici. Hreščeče ženske so se gnetle okoli prodajaln in z željnimi očmi gledale vanje. Ob zidu se je priplazila sključena starka. Obraz je bil rjav kot usnje z nešteti gubami. Oči so bile globoko vdrte, brez svita in izraza. Brada je silila naprej in skoro zakrivala brezzoba usta z višnjevimi ustnicami. Na prsih je z eno roko krčevito stiskala raztrgan plašč brez gumbov. — svoje edino oblačilo, z drugo se je opirala ob zid, da ne pade. Oči so ji iskale nekaj po tleh. Kar se ji zatrese obraz komaj znatno. Sključi se in z roko seže po tleh. Pobralla je kos papirja, ki ga je vrgel stran nekdo, ki je prišel iz prodajalne. Bil je še masten. Pritisnila ga je na ustnice, ga lizala in srkala iz njega — edino svojo hrano današnjega dne.

Okoli nje pa je šumel hrup in ropot modernega Babilona ...

HRVAŠKA.

Povjest Hrvatske. Napisao Rudolf Horvat, kr. profesor v Petrinji. Tiskarna Dragutina Benka. Petrinja 1905. Strani 623. Cena 8 K. — Odkar je Smičiklasova „Poviest Hrvatska“ razprodana, niso imeli Hrvatje, posebno mlajši naraščaj, prikladne knjige o hrvaški zgodovini. Sicer se je lotil prof. Vj. Klaić spisovanja hrvaške zgodovine ter je izdal že štiri zvezke, toda to zgodovinsko delo je zasnovano na obširni podlagi in ne bo še tako hitro končano, vrhutega bo pa cena tako visoka, da si jo bodo mogli nabaviti le premožnejši ljudje. Potrebna je bila torej manjša in cenena knjiga o hrvaški zgodovini za širše občinstvo. Tej

nalogi je zadovoljil prof. dr. R. Horvat vsaj deloma. Že l. 1904. je začel izdajati svojo „Povjest Hrvatske“ v zvezkih ter jo je letos s šestim zvezkom dovršil. Vsa knjiga obsega 623 strani; zadnjemu zvezku sta dodana dva precej slaba zgodovinska zemljevida severne in južne Hrvatske, tako da čitatelju ni treba iskati po drugih zemljevidih v tem delu omenjenih mest in krajev. Prof. dr. Horvat se je oziral v svojem delu na najnovejša izdanja virov in na druge spise v hrvaški zgodovini, a ker je tudi sam obelodanil vrlo mnogo razprav iz raznih dob hrvaške zgodovine, mu je vsa tvarina temeljito znana; zato se tej knjigi z znanstvenega gledišča ne more prav nič očitati. Le v enem vprašanju se ne morem s pi-

sateljem vjemati. Prof. Horvat se je poprijel nazora prof. Šišića, češ da je bil Karol Robert Anžuvinec kronan v Stolnem Belgradu na Ogrskem, ne v Zagrebu. Mene in morda tudi mnogo drugih zgodovinarjev niso prepričali dokazi Šišićevi za ta nazor. Najodličnejši hrvaški zgodovinarji Smičiklas, Klaić in Tkalčić so se držali važnih zgodovinskih dokazov, iz katerih se more sklepati natančno, da je bil Karol Robert zares l. 1300. v Zagrebu kronan za hrvaškega kralja in šele potem v Stolnem Belgradu za ogrskega kralja.

Pisatelj se je oziral poleg politične zgodovine tudi na vse važne dōbe kulturnega stanja hrvaškega naroda, a posebno vrednost ima ta knjiga še radi tega, ker se v njej nadaljuje hrvaška zgodovina do najnovejšega časa. V zadnjem zvezku je napisana hrvaška zgodovina od leta 1830 do današnjih dni. To dōbo pozna pisatelj prav natančno, ker je še posebej o njej pisal. O teh najnovejših dogodkih bi moral biti temeljito poučen vsak Hrvat, pa bi se zabrnilo morda v marsičem tudi na Hrvaškem na bolje. Prof. Horvat je prav skrbno zbral in priobčil vire in literaturo za vsako dobo hrvaške zgodovine. Tukaj najde vsak prijatelj zgodovine, ki se hoče temeljito poučiti o kakšnem vprašanju, vse spise o hrvaški zgodovini v raznih jezikih. Le nekaj slovenskih spisov ni navel pisatelj; bržkone mu niso znane vse publikacije „Slovenske Matice“ in zborniki raznih društev.

Še v nekem pogledu bi se moglo delu prigovarjati. Pisatelj je nagomilil preveč gradiva v tako ozek okvir. Mi mislimo, da ni potrebno tako knjigo, ki je namenjena širjemu občinstvu, polniti z neznatnimi dogodki. Tako so n. pr. natančno navedeni vsi boji in prepiri med Benežani in Hrvati za vlade Arpadovičev in Anžuvincev. Bilo bi bolj poučno, da so se ti dogodki opisali v obliki essaya, nego da v knjigi vse mrgoli samih imen in letnic. Čitatelja taka oblika kar utruja, a predmet sam gubi svojo zanimivost. Ravno tako je v zadnjem zvezku nepotrebno naštevavanje tolikih imen umetnikov in pisateljev, med katerimi marsikateri ni zaslužil tega imena. Tudi za ta oddelek bi bila oblika essaya bolj prikladna. Morda bi bil potem tudi slog sploh lepši in ugodnejši, ter ne bi bil presuhoparen, kakor mora sicer biti pri takem opisovanju. Sicer pa moramo priznati pisatelju veliko marljivost in ljubezen do svojega predmeta, ki ga neguje tako oduševljeno.

Stvarnih napak v samem delu ni, le dve smo našli. Na strani 116. mora biti papež Ivan X., a ne Ivan V., a na strani 517. se prišteva k ilirskim pokrajinam vsa Koroška,

kar pa ne stoji, ker je semkaj spadalo le beljaško okrožje.

Priporočamo to delo vsem, ki se zanimajo za hrvaško zgodovino. *Iv. Steklasa.*

ČEŠKA.

Obět'. Román ze života afrických misijnářů „Bílých otců.“ Napsal dr. Fr. Doubrava. Knihovna spisů belletristických směrem křesťanským. Sv. 1. Cena K 3.— Str. 394. — K podjetjem, ki razširjajo na Češkem dobre katoliške zabavne knjige, kakor n. pr. „Ludmila“, „Zábavy večerní“, brnska „Knihovna našeho lidu“, se je pridružilo novo podjetje „Knihovna spisů belletristických směrem křesťanským“. Urejuje in izdaja Jos. Rosendorf v Pragi. Če bodo vsi zvezki takšni, kakršen je le ta prvi, se bode nova knjižnica hitro udomačila in zelo koristila češkemu ljudstvu, med katerim se zlasti v zadnjem času razširja protiversko in nenravno berilo. — Pisatelj ni novinec na leposlovnem polju. Že l. 1896. je objavil knjigo „Myrta a vavřín“, kjer podaja uvod k vprašanju redu „belih sester“, ki ga je ustanovil afriški kardinal Lavigerie, da bi pomagal širiti luč evangelija med ženami Arabov in Kabilov, do katerih je po predpisih korana vstop moškim prepovedan. Sedaj po 9 letih podaja pisatelj bravcem drugo knjigo, ki se istotako bavi z afriškimi misijoni. Kratka vsebina romana je ta-le: Pariški nadškof določi duhovnika Avguština, da bi propovedoval v invalidski cerkvi v Parizu o znanstvenih, političnih in socialnih vprašanjih. Dve leti je duhovnik Avguštin opravljal to službo, študiral noč in dan ter upal, da bo mogel svoje življenje posvetiti znanstvenemu delu. Ali vojska z Nemčijo in spletke komundarov so prekinile predavanja. Sovražniki cerkve so dosegli celo to, da je bil duhovnik Avguštin poslan kot kaplan v gore na švicarsko mejo. Avguštin pa ni godrnjal; deloval je vestno dalje, in končno se mu je posrečilo vsaj eno delo — z njegovo pomočjo so bili zagotovljeni afriški misijoni. Gospodična Jacques, ideal dekliških čednosti, je dobila po Avguštinovem prizadevanju ravnateljsko mesto pri dekliški šoli v Mombrišu, kjer je imel tovarne bogatin Deval, brezverec in skopuh. Ko Deval spozna gospodično Jacques, krene na boljšo pot, oženi se z njo ter obljubi, da vse popravi, kar je zakrivil; pozneje da za afriške misijone veliko denarno podporo. — V romanu so lepi opisi afriških krajev in suženjskih karavan; v glavno dejanje so vpletene epizode iz vojske l. 1870., spletke Sutterove in čudovito življenje klativiteza Palmerstona, ki je iz dvornega maršala postal